

การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา
กลุ่มน้ำมันชั้น พิสนท์สมุนไพร ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*
GROUP MANAGEMENT UNDER THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY:
A CASE STUDY WITHIN KHAN OIL GROUP OF PISON THAI HERB, PAK NAKHON
SUB - DISTRICT, MUEANG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

วรชิต พูลเทพ

Worachit Poontep

พิศราภาญจน์ ทิพย์เกิด

Pitsarakan Thipkrd

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

เมธาวรินทร์ จำนงศ์ธรรม

Matawarin Jamnongtham

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar, Thailand

E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การใช้ประโยชน์จากน้ำมันชั้นตามภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) องค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันชั้นที่มีสรรพคุณในการใช้ประโยชน์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งเป็น ผู้ให้ข้อมูลหลัก 1 ท่าน และผู้ให้ข้อมูลรอง 1 ท่าน เก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) เครื่องบันทึกภาพ เป็นการถ่ายภาพนิ่งเพื่อถ่ายรูปแบบเป็นหลักฐานในการวิจัย 2) บันทึกการสังเกต เป็นแบบที่ใช้ในการสังเกตในขณะสัมภาษณ์หรือเพื่อสังเกตการณ์ตอบคำถามของผู้ถูกสัมภาษณ์ 3) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบที่ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามไว้เพื่อต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล และ 4) เครื่องบันทึกเสียง เป็นการบันทึกเสียงตอนสัมภาษณ์เนื่องจากบางครั้งการจดบันทึกระหว่างสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) พัฒนาการการเกิดกลุ่มน้ำมันชั้น พิสนท์สมุนไพร พบว่ามี 4 ขั้นตอน คือ 1.1) ขั้นตอนตัวของกลุ่มน้ำมันชั้น พิสนท์สมุนไพร 1.2) ขั้นตอนการก่อตัวของกลุ่มน้ำมันชั้น พิสนท์สมุนไพร 1.3) ขั้นตอนการผลิตสินค้าน้ำมันชั้น พิสนท์สมุนไพร และ 1.4) ด้านขั้นตอนการบริหารจัดการน้ำมันชั้น พิสนท์สมุนไพร 2) สภาพปัญหาของกลุ่มน้ำมันชั้น พิสนท์สมุนไพร ดังนี้ 2.1) สภาพปัญหาการผลิตของกลุ่มน้ำมันชั้น พิสนท์สมุนไพร 2.2) ปัญหาบรรจุกัญช์ของกลุ่มน้ำมันชั้น พิสนท์สมุนไพร 2.3) ปัญหาด้านการตลาดของกลุ่มน้ำมันชั้น พิสนท์สมุนไพร และ 2.4) ปัญหาการบริหารกลุ่มน้ำมันชั้น พิสนท์สมุนไพร และ 3) การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษากลุ่มน้ำมันชั้น พิสนท์สมุนไพร ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 3.1) ความพอประมาณของกลุ่มน้ำมันชั้น

พิสน์สมุนไพร 3.2) ความมีเหตุผลของกลุ่มน้ำมันชั้น พิสน์สมุนไพร 3.3) การมีภูมิคุ้มกันของกลุ่มน้ำมันชั้น พิสน์สมุนไพร และ 3.4) การมีความรู้ของกลุ่มน้ำมันชั้น พิสน์สมุนไพร

คำสำคัญ: เศรษฐกิจพอเพียง, กลุ่มน้ำมันชั้น, พิสน์สมุนไพร

Abstract

The objectives of this study were, first, to study the application of the Khan Oil according to local wisdom and, second, to study the chemical components of the Khan Oil, which comprised the properties for its application. This study was qualitative research. The key informants were classified with one primary and one secondary key informant. The data was collected using the following research tools: The first tool was a camera, which was used for taking photos to collect evidence in the research, and the second tool included observation records, which were used with observations while conducting interviews or observing the answers of interviewees. The third tool was the questionnaire, in which the researcher formed the questions that were required for data collection. The fourth tool was a voice recorder, which was used to record voices and take notes in the interviews. The results of the research indicated the following details. Firstly, the evolution in the formation of Khan Oil group of Pison Thai Herb was found with four steps, which comprised, first, the step upon the formation of Khan Oil Group of Pison Thai Herb; second, the step upon the accumulation of Khan Oil Group of Pison Thai Herb; third, the step upon the production of the products of Khan Oil Group of Pison Thai Herb; fourth, the aspect in terms of the steps for managing the Khan Oil of Khan Oil Group of Pison Thai Herb. Secondly, the problems within Khan Oil Group of Pison Thai Herb consisted of, first, the problems with the production within Khan Oil Group of Pison Thai Herb; secondly, the problems with packaging within Khan Oil Group of Pison Thai Herb; third, the problems on marketing within Khan Oil Group of Pison Thai Herb; fourth, the problems in terms of management within Khan Oil Group of Pison Thai Herb. Thirdly, group management under the Philosophy of Sufficiency Economy, which was a case study within Khan Oil Group of Pison Thai Herb, Pak Nakhon Sub-district, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province indicated, first, moderation of Khan Oil Group of Pison Thai Herb; second, the reasonableness of Khan Oil Group of Pison Thai Herb; third, self-immunity of Khan Oil Group of Pison Thai Herb; fourth, knowledgeableness of the group of Khan Oil Group of Pison Thai Herb.

Keywords: Sufficiency Economy, Khan Oil Group, Pison Thai Herb

บทนำ

การนวดในสมัยปัจจุบันได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางในการบำบัดให้ร่างกายมีความผ่อนคลาย ถึงการรักษาโรคบางโรคโดยเฉพาะโรคที่เกี่ยวกับเส้นเอ็น ทำให้ธุรกิจสปา ธุรกิจนวด ในรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้น มากมายการ นวดที่มีประสิทธิภาพต่อการบำบัดหรือการรักษาจำเป็นต้องมีน้ำมัน หรือยาที่ช่วยในการกระตุ้นหรือ

ช่วยทำให้ ลักษณะทางกายภาพสะดวกในการนวดมากขึ้น ปัจจุบันมีน้ำมันประเภนี้วางจำหน่ายในท้องตลาดเป็นจำนวนมาก ทั้งระบบออนไลน์ ออฟไลน์ รวมถึงวางจำหน่ายในสถานที่ที่ใช้ในการนวดอีกด้วย น้ำมันเหลือง เป็นสารระเหยอีกตัวที่นำมาใช้ร่วมกับการนวด ซึ่งแต่ละแหล่งผลิตก็จะมีการกล่าวอ้างสรรพคุณมากมาย ผู้บริโภคหลายท่านรับรู้แค่มักกลิ่น รู้สึกร้อน ผ่อนคลาย แต่อาจไม่ทราบรายละเอียดของประโยชน์ที่ผู้ผลิตใส่ไว้ในกระบวนการมากนัก (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2554)

ผลิตภัณฑ์น้ำมันชั้นสูตรโบราณ (ยาน้ำมันเหลือง) มีคุณสมบัติที่เป็นสารระเหย บำบัดและรักษาเกี่ยวกับการปวดเมื่อย ปวดอักเสบของเอ็นและกล้ามเนื้อ และสามารถเป็นยารักษาโรคผิวหนัง แก้หิด และเป็นยาต้านความงาม ใช้ใส่ผมร่วง ผมหงอก (กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มัสยิด นูร์ลิตติยาเยห์, 2559) มีความเป็นมาที่ยาวนานจากการที่คุณตาของคุณพิสนธ์ คงพรหม มีความรู้ในเรื่องการรักษาโรคโดยใช้สมุนไพรพื้นบ้าน จึงทำให้คุณพิสนธ์ มีความสนใจเรื่องสมุนไพร หลังจากเรียนจบมหาวิทยาลัย คุณพิสนธ์จึงไปเรียนแพทย์แผนไทยต่อ และศึกษาเรื่องสมุนไพรอย่างจริงจัง โดยเฉพาะต้นชันซึ่งมีที่มาจากบ้านเดิมของคุณพิสนธ์ที่ตำบลวังอ่าง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา

ซึ่งเป็นต้นไม้ใหญ่มีมากบริเวณป่าทึบ เรียกสั้น ๆ ว่า “น้ำมันชัน” มีประโยชน์ มากมาย จึงได้เริ่มผลิตน้ำมันแบบโบราณ โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2549 และได้จัดตั้งเป็น “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มพิสนธ์สมุนไพร” โดยมีคุณพิสนธ์ คงพรหม เป็นประธาน ต่อมาคุณพิสนธ์ต้องการผลการวิจัยของน้ำมันชันจึงได้นำน้ำมันชันส่งไปวิจัยที่คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ เมื่อปี พ.ศ. 2552 ผลการวิจัยออกมาว่าน้ำมันชันมีประโยชน์ด้านการรักษาโรค ได้แก่ เป็นยานวดคลายเส้น เป็นยารักษาโรค ผื่นคัน แก้หิด และเป็นยาต้านความงาม ใช้ใส่ผมร่วง ผมหงอก จากผลงานวิจัยนี้ทำให้คุณพิสนธ์ได้จัดทำสูตรตำรับยาน้ำมันเหลือง และได้ไปขึ้นทะเบียนยาเป็นยาแผนโบราณ (ทะเบียน G) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข และได้เลขทะเบียนยาน้ำมันเหลือง เมื่อปี พ.ศ. 2561 เป็นเลขทะเบียนที่ G 125/61 และใช้ชื่อแบรนด์ว่า “เมขลา” ควบคุมการผลิตโดยผู้ประกอบการและเภสัชกร กระบวนการจัดการสามารถควบคุมได้ทั้งระบบมีตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ได้วางจำหน่ายที่ร้านพิสนธ์สมุนไพร และต่อมาได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีส่วนผสมของน้ำมันชันอีกหลายชนิดจนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2562 ได้รับรางวัล ผลิตภัณฑ์ดีเด่นของจังหวัดและนอกจากนี้ทางวิสาหกิจชุมชนกลุ่มพิสนธ์สมุนไพรยังได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ หลายโครงการ (OTOP market, 2556)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากน้ำมันชันตามภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันชันที่มีสรรพคุณในการใช้ประโยชน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องน้ำมันชันพิสนธ์ สมุนไพร หมู่ที่ 5 ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1. ด้านประชากร 1.1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นายพิสนธ์ คงพรหม และ 1.2) ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ นางอาภรณ์ เพ็ชรสงคราม

2. ด้านการรวบรวมข้อมูล 2.1) เครื่องบันทึกภาพ เป็นการใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพเพื่อถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐานในการวิจัยเพราะขณะสัมภาษณ์อาจจะต้องใช้กล้องถ่ายภาพในการเก็บภาพเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย 2.2) บันทึกการสังเกต เป็นแบบที่ใช้ในการสังเกตในขณะที่สัมภาษณ์หรือเพื่อสังเกตการณ์ตอบคำถามของผู้ถูกสัมภาษณ์

ว่าตอบตรงประเด็นและตามข้อมูลจริงเท็จเป็นการสังเกตกำหนดแนวทางโดยใช้สายตา 2.3) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบที่ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามไว้เพื่อต้องการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยพร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด และ 2.4) เครื่องบันทึกเสียง เป็นการบันทึกเสียงตอนสัมภาษณ์เนื่องจากบางครั้ง การจดบันทึกระหว่างสัมภาษณ์ไม่ทันก็ยังมีเครื่องบันทึกเป็นเครื่องสำรองข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำต้น ขึ้นมาใช้ประโยชน์มีน้อยมากซึ่งแสดงให้เห็นว่าพืชชนิดนี้ยังมีผู้ศึกษาน้อย จึงได้ทำโครงการจากน้ำมันชั้นที่มีการ นำเอาผลผลิตที่ได้จากในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดโดย “ต้นขึ้น” นั้นเป็นพืช น้ำมันที่อยู่ในใน ท้องถิ่นที่อยู่อาศัยจากกระแสดังคมที่เน้นการหาแหล่งพลังงานทดแทนเนื่องจากราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นจึงได้มี การศึกษาและผลิตไบโอดีเซลออกมามากมายส่วนใหญ่วัตถุดิบที่ใช้จะเป็นน้ำมันปาล์ม น้ำมันมะพร้าว น้ำมันสบู่ ดำ น้ำมันละหุ่ง สำหรับลูกขึ้นที่นำมาใช้นั้นจะต้องมาผ่านกระบวนการตากแดด ตา นึ่ง แล้วนำมาบีบซึ่งจะ ได้มาเป็นน้ำมันชั้น (แต่เดิมจะนำมาใช้ใส่ผมเพื่อบำรุงเส้นผมเท่านั้น) จากนั้นนำมาผสมกับเอทานอลและ โซเดียมไฮดรอกไซด์ซึ่งเมื่อเขย่าแล้วส่วนบนคือ ไบโอดีเซลและส่วนที่ตกตะกอนนั้นคือ กลีเซอรอล สามารถ นำมาทำเป็นสบู่หรือเทียนใช้ในชุมชนได้อีกด้วย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาเรื่อง น้ำมันชั้น พิสนท์สมุนไพโร ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการดำเนินการ ทั้งสองส่วนมาวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อนำข้อมูลเผยแพร่ข้อมูลที่ได้อู่ชุมชนทั้งกลุ่มเยาวชน กลุ่มชาวบ้าน และกลุ่มบุคคลที่สนใจโดยผ่านการจัดสัมมนา กลุ่มย่อยในชุมชน และขยายเข้าสู่โรงเรียนในพื้นที่ศึกษาเพื่อให้เกิดความตระหนักห่วงแหนคุณค่าของทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นและนำผลที่ได้จากการศึกษาไป ขยายผลเพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต่อไป

ผลการวิจัย

1. พัฒนาการการเกิดกลุ่มน้ำมันชั้น พิสนท์สมุนไพโร

1.1 ขั้นตอนตัวของกลุ่ม พบว่า การก่อตั้งกลุ่มหมอยาพื้นบ้านได้เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2548 เกิดจากการรวมตัวกันของคนในชุมชน ได้พูดคุยปรึกษากันเกี่ยวกับการฟื้นฟู และอนุรักษ์สมุนไพรรักษาอยู่กับชุมชน และสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านในชุมชน โดยพบว่ามีคนในชุมชนบางส่วนมีความรู้ในการทำน้ำมันชั้นไว้ใช้ทาแก้ ปวดเมื่อย เนื่องด้วยในชุมชนมีต้นขึ้นจำนวนมากมีทุกอย่างพร้อมจึงคิดทำน้ำมันชั้น

1.2 ขั้นตอนการปฏิบัติ พบว่า หลังจากที่พูดคุยกันแล้วก็ได้จัดตั้งองค์กรที่เล็งเห็นคุณค่าของ สมุนไพโร รวมกลุ่มกันฟื้นฟูสมุนไพรมีการพูดคุยวางแผนให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบัน และตั้งกฎระเบียบ การทำงานของกลุ่ม

1.3 ขั้นตอนการขยายตัว พบว่า เมื่อรวมกลุ่มทำผลิตภัณฑ์จากน้ำมันชั้นขายได้รับการตอบรับจาก ลูกค้าจึงได้มีการขยายตัวโดยมีการผลิตเพิ่มขึ้น มีความเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์น้ำมันชั้นได้มีคนสนใจมาเป็น ตัวแทนรับไปขายรับไปเปิดบูทตามงานต่าง ๆ ทำให้การผลิตเพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 1 การสัมภาษณ์ที่บูท ณ ศาลากลางจังหวัด นครศรีธรรมราช

1.4 ขั้นการมีส่วนร่วม พบว่า การผลิตน้ำมันขึ้นเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้สืบทอดให้กับลูกหลาน โดยมีความเชื่อมโยง และเกี่ยวพันอย่างกลมกลืนในแง่ของมิติทางสังคมที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนซึ่งเป็นวัฒนธรรมพึ่งพาอาศัยและเอื้ออาทรกันตามลักษณะของสังคมไทยในอดีตมิติของสิ่งแวดล้อมเพราะเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพและเชื่อมโยงมาสู่มิติทางด้านเศรษฐกิจเนื่องจากปัจจุบันในพื้นที่มีต้นขึ้นจำนวนน้อยมาก และมีไม่กี่ครัวเรือนเท่านั้นที่ยังสืบทอดการผลิตน้ำมันขึ้นส่งผลให้น้ำมันขึ้นมีราคาสูงขึ้นเป็นอย่างมาก

2. สภาพปัญหาของกลุ่มน้ำมันขึ้น พิสนท์สมุนไพร

2.1 สภาพปัญหาการผลิต พบว่า ปัญหาเนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ยังไม่มี ความทันสมัยทำให้การผลิตล่าช้ายังมีปัญหาเกี่ยวกับวัตถุดิบที่มาจากต้นขึ้นคือ เม็ดขึ้นที่นำมาทำเป็นน้ำมันขึ้น มีอยู่น้อยทำให้การผลิตมีจำนวนจำกัดในแต่ละครั้ง (นายพิสนท์ คงพรหม, 2564)

สรุปได้ว่าสภาพปัญหาของกลุ่มด้านผลิต พบว่า คณะผู้วิจัยหมอยาพื้นบ้านชาวบ้าน และคนในชุมชนยังเล็งเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน และความจำเป็นในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาในการนำต้นขึ้นมาใช้ประโยชน์ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาองค์ประกอบของน้ำมันขึ้นเพื่อใช้ข้อมูลที่จะสามารถส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชน และใช้ข้อมูลไว้สำหรับการขยายผลิตภัณฑ์จากน้ำมันขึ้นต่อไปในอนาคตคาดว่าถ้าไม่มีการสืบสานส่งเสริมและเผยแพร่ให้แก่เยาวชนชาวบ้านตลอดจนสังคมเพื่อร่วมกันอนุรักษ์ และฟื้นฟูภูมิปัญญาเหล่านี้ให้อยู่คู่ชุมชน

2.2 สภาพปัญหาในการบรรจุภัณฑ์ พบว่า ขวดที่ใช้บรรจุภัณฑ์มีรูปทรงที่ไม่ค่อยมีความทันสมัย การติดตราฉลากยังไม่เข้ากับขวดบรรจุภัณฑ์มีสีสันทึบไม่เด่นชัด (นายพิสนท์ คงพรหม, 2564)

สรุปได้ว่าสภาพปัญหาบรรจุภัณฑ์ พบว่า ปัจจุบันภูมิปัญญาด้านสมุนไพรกำลังเลือนหายไม่มีผู้สืบทอดและสมุนไพรในปัจจุบันเริ่มหายากขึ้น ดังนั้นคนในชุมชนจึงได้ผลักดันให้กลุ่มหมอยาพื้นบ้านในชุมชน และกลุ่มองค์กรที่ตระหนักถึงคุณค่าของสมุนไพรได้รวมกลุ่มกันฟื้นฟูสมุนไพรเพื่อใช้เป็นยารักษาโรคและสวดคล้องกับสภาวะปัจจุบันเริ่มจากฟื้นฟูสมุนไพรให้อยู่คู่กับชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูล และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของสมุนไพร

อีกทั้งยังทำให้รู้ว่าสมุนไพรที่สูญหายไปในพื้นที่ในปัจจุบัน รวมถึงการรวบรวมสมุนไพรที่ชาวบ้านในชุมชนนิยมใช้เป็นอาหารและยารักษา

ภาพที่ 2 ผลิตภัณฑ์กลุ่มน้ำมันขี้ผึ้ง พิสนท์สมุนไพร

2.3 สภาพปัญหาด้านการตลาด พบว่า กลุ่มชุมชนบ้านศาลาเม้งเป็นกลุ่มผลิตน้ำมันขี้ผึ้งเป็นกลุ่มไม่ใหญ่มากกำลังการผลิตยังพอไปได้ทำให้การขายสามารถที่จะผลิออกมาขายได้เรื่อย ๆ เนื่องจากการตลาดยังไม่มีคำแนะนำส่วนมากจะเป็นการขายตามงานต่าง ๆ เป็นการออกบูทเป็นการขายแบบปากต่อปากใช้ดีก็บอกต่อกันไปมีแค่การโฆษณาตามบูทในแต่ละพื้นที่ตามงานต่าง ๆ นอกพื้นที่และในพื้นที่ (นายพิสนท์ คงพรหม, 2564)

2.4 สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า เนื่องจากคนส่วนใหญ่ไม่รู้จักรักวิธีการนำต้นขี้ผึ้งมาใช้ประโยชน์เนื่องจากระบบของสังคม และพฤติกรรม การดูแลสุขภาพ การบริโภค และระบบของสังคมเปลี่ยนแปลงไกลจากวิถี และภูมิปัญญาดั้งเดิมทำให้ต้นขี้ผึ้งเป็นพืชสมุนไพรที่เริ่มจะหายและมีโอกาสสูญพันธุ์ไป (นายพิสนท์ คงพรหม, 2564)

3. การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มน้ำมันขี้ผึ้ง พิสนท์สมุนไพร

3.1 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความพอประมาณ พบว่า เน้นให้ทุกคนในชุมชนที่มีการว่างงานหรือที่ไม่มียานทำได้ทราบถึงองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันขี้ผึ้งที่มีศักยภาพในการใช้ประโยชน์ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อขยายผลเป็นผลิตภัณฑ์น้ำมันขี้ผึ้งต่อไป (นายพิสนท์ คงพรหม, 2564)

3.2 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความมีเหตุผล พบว่า เนื่องจากในปัจจุบันมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านชีวิตความเป็นอยู่ การพึ่งพาอาศัยของคนในสังคม และรวมไปถึงความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร เช่น โฆษณาทางโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในชุมชนมากขึ้นส่งผลให้ภูมิปัญญาในด้านการใช้ประโยชน์จากน้ำมันขี้ผึ้งเพื่อรักษาโรคหรือใช้เป็นเครื่องสำอางน้อยลงไปในปัจจุบันนี้มีเพียงแต่กลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้นที่ยังมีการใช้ประโยชน์จากน้ำมันขี้ผึ้งอยู่ (นายพิสนท์ คงพรหม, 2564)

3.3 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีภูมิคุ้มกัน พบว่า สมัยก่อนการนำน้ำมันขี้ผึ้งมาใช้ประโยชน์เป็นความเชื่อที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่โบราณเนื่องจากมีความเชื่อว่าน้ำมันขี้ผึ้งใช้แล้วปลอดภัยและให้ผลดีกว่าผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน จนมาถึงในปัจจุบันยังมีการใช้อยู่บ้างโดยมีการใช้เฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเด็กและ

เยาวชนส่วนใหญ่จะไม่รู้จักภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากน้ำมันชั้นหรือวิธีการนำน้ำมันขึ้นมาใช้ประโยชน์ เพราะเนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุที่ทำการหีบน้ำมันชั้นและใช้ประโยชน์จาก น้ำมันชั้นมีน้อยลง (นายพิสนธ์ คงพรหม, 2564)

3.4 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีความรู้ พบว่า เน้นให้คนในชุมชนสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความตระหนัก ห่วงแหนคุณค่าของทรัพยากรซึ่งเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ไม่ให้สูญหายไปจากพื้นที่และสานต่อความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป (นายพิสนธ์ คงพรหม, 2564)

3.5 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีคุณธรรม พบว่า การรวบรวมองค์ความรู้ที่ส่งผ่านรุ่นต่อรุ่น และใช้ชีวิตของบรรพบุรุษเป็นการทดลองจนเกิดเป็นภูมิปัญญา สิ่งที่ปรากฏจากคำกล่าวที่ถ่ายทอดของบรรพบุรุษคือการนำมาทดลองใช้และได้ผลตามความเชื่อมารวบรวม และสรุปผลผ่านกระบวนการวิจัย และผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดก็คือ การที่ภูมิความรู้ดั้งเดิมของคนท้องถิ่นไทยก็จะได้รับการสืบสานต่อเนื่องเป็นนวัตกรรมใหม่บนความรู้ของเราเองที่ไม่ได้ลอกเลียนแบบใครย่อมจะสร้างเป็นภูมิที่แข็งแกร่งสำหรับชุมชนที่จะดูแลทรัพยากรบนพื้นฐานของสุขภาพที่ดีต่อไป (นางอาภรณ์ เพ็ชรสงคราม, 2564)

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องน้ำมันชั้นพิสนธ์ สมุนไพร หมู่ที่ 5 ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ขึ้นก่อตัวของกลุ่ม พบว่า การก่อตั้งกลุ่มหมอยาพื้นบ้านได้เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2548 เกิดจากการรวมตัวกันของคนในชุมชน ได้พูดคุยปรึกษากันเกี่ยวกับการฟื้นฟู และอนุรักษ์สมุนไพรให้อยู่คู่กับชุมชน และสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านในชุมชน โดยพบว่า มีคนในชุมชนบางส่วนมีความรู้ในการทำน้ำมันชั้นไว้ใช้ทาแก้ปวดเมื่อย เนื่องด้วยในชุมชนมีต้นชันจำนวนมากมีทุกอย่างพร้อมจึงคิดทำน้ำมันชั้น (พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ, 2542) สภาพปัญหาของกลุ่มน้ำมันชั้น พิสนธ์สมุนไพร 1) สภาพปัญหาการผลิต พบว่า ปัญหาเนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ยังไม่มี ความทันสมัยทำให้การผลิตล่าช้ายังมีปัญหาเกี่ยวกับวัตถุดิบที่มาจากต้นชันคือ เม็ดชันที่นำมาทำเป็นน้ำมันชั้นมีอยู่น้อยทำให้การผลิตมีจำนวนจำกัดในแต่ละครั้ง 2) สภาพปัญหาการบรรจุภัณฑ์ พบว่า ขวดที่ใช้บรรจุภัณฑ์มีรูปทรงที่ไม่ค่อยมีความทันสมัย การติดตราฉลากยังไม่เข้ากับขวดบรรจุภัณฑ์มีสีสันทึบไม่เด่นชัด 3) สภาพปัญหาด้านการตลาด พบว่า กลุ่มชุมชนบ้านศาลาเม้งเป็นกลุ่มผลิตน้ำมันชั้นเป็นกลุ่มไม่ใหญ่มาก กำลังการผลิตยังพอไปได้ทำให้การขายสามารถที่จะผลิตออกมาขายได้เรื่อย ๆ เนื่องจากการตลาดยังไม่มี ความแน่นอนส่วนมากจะเป็นการขายตามงานต่าง ๆ เป็นการออกบูทเป็นการขายแบบปากต่อปากใช้ดีก็บอกต่อกันไปมีแค่การโฆษณาตามบูทในแต่ละพื้นที่ตามงานต่าง ๆ นอกพื้นที่และในพื้นที่ และ 4) สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า เนื่องจากคนส่วนใหญ่ไม่รู้จักวิธีการนำต้นชันมาใช้ประโยชน์เนื่องจากระบบของสังคม และพฤติกรรม การดูแลสุขภาพ การบริโภค และระบบของสังคมเปลี่ยนแปลงไกลจากวิถีและภูมิปัญญาดั้งเดิมทำให้ต้นชันเป็นพืชสมุนไพรที่เริ่มจะหาย และมีโอกาสสูญพันธุ์ไป (องค์การบริหารส่วนตำบลตาช่า, 2560)

สรุปและข้อเสนอแนะ

กลุ่มน้ำมันชั้น พิสนธ์สมุนไพร หมู่ที่ 5 ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปปัจจัยออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้ 1) ควรมีการสร้างหลักสูตรหรือบทเรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเพื่อให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้และส่งเสริมให้เยาวชนได้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาสู่รุ่นต่อรุ่น และ 2) ควรมีการรณรงค์ให้มีการขยายพันธุ์ต้นชันให้มีการปลูกในพื้นที่บริเวณบ้านหรือพื้นที่ว่างในชุมชน เพื่อให้

เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ เนื่องจากในปัจจุบันนี้ปริมาณต้นขึ้นในพื้นที่มีน้อยลงกว่าในอดีตอีกทั้งต้นชั้นยังเป็นพืชเฉพาะท้องถิ่นที่ควรเก็บรักษาพันธุ์กรรมเอาไว้ให้อยู่คู่ชุมชนข้อเสนอแนะต่อชุมชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรู้ทางด้านการทำน้ำมันขึ้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์การทำ และเป็นรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชนข้อเสนอต่อหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน 1) องค์การบริหารส่วนตำบลหงาวควรเข้ามาส่งเสริมในการพัฒนาอาชีพให้มีแผนที่มั่นคง 2) องค์การบริหารส่วนตำบลหงาวควรสร้างแหล่งเรียนรู้ให้คนในชุมชน และนอกชุมชนได้เข้ามาเรียนรู้การทำน้ำมันขึ้น เพื่อให้คนได้รู้จักน้ำมันขึ้นมากยิ่งขึ้น และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลหงาวควรสนับสนุนกลุ่มการทำน้ำมันขึ้นเพื่อให้ชุมชนได้มีรายได้และเครือข่ายที่เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะวิจัยครั้งต่อไป 1) การศึกษาแนวทางในการพัฒนาการวางแผนการทำงาน บ้านศาลาเม็ง ตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง และ 2) การศึกษาแนวคิดขั้นตอนวิธีการทำน้ำมันขึ้นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาให้อยู่คู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

เอกสารอ้างอิง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2554). ธุรกิจบริการ: สปาและนวดไทย. จังหวัดนนทบุรี: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์.
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มัสยิด นูร์ลิตายะห์. (2559). น้ำมันเหลือง (น้ำมันไพล). เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2564 จาก <https://ww2.ayutthaya.go.th /otop/detail/72>
- นางอาภรณ์ เพ็ชรสงคราม. (10 มีนาคม 2564). การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา กลุ่มน้ำมันขึ้น พิสนท์สมุนไพร ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (วรชิต พูลเทพ, ผู้สัมภาษณ์)
- นายพิสนท์ คงพรหม. (10 มีนาคม 2564). การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา กลุ่มน้ำมันขึ้น พิสนท์สมุนไพร ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (พิศราภาญจน์ ทิพย์เกิด, ผู้สัมภาษณ์)
- พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 39 ก หน้า 28 (18 พฤษภาคม 2542).
- องค์การบริหารส่วนตำบลตาตั่ว. (2560). กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรและเครื่องหอมตาตั่ว (จังหวัดเลย). เรียกใช้เมื่อ 18 มีนาคม 2564 จาก <https://www.tadkha.go.th/trv-otp-detail?page=5&id=6>
- OTOP market. (2556). วิสาหกิจชุมชนพิสนท์สมุนไพร. เรียกใช้เมื่อ 17 มีนาคม 2564 จาก <https://otop.market/วิสาหกิจชุมชนพิสนท์สมุ/>